

# Moris Simaško

Category: Kitapcy, Powestler, Romanlar, Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň terjimehaly

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Moris Simaško MORIS SIMAŠKO

Moris Dawidowiç Simaško (hakyky familiýasy Şimas), tanyml gazak ýazyjysy, ssenarist, Gazagystanyň halk ýazyjysy.

Moris Simaško 1924-nji ýylyň 18-nji martynda Ukrainanyň Odessa şäherinde ýewreý maşgalasynda dünýä inýär.

Ol Orta Aziýanyň we Russiýanyň halklarynyň taryhyna degişli köp sanly taryhy eserleriň awtorydyr. Ýazyjy Gazagystanyň Prezidentiniň "Dünýäniň ruhy bileleşigi" baýragyna eýe boldy. Şeýle hem I.Ýesenberlinanyň „Çarwalar“ trilogiýasyny rus diline terjime edendigi üçin 1986-njy ýylda Abaý adyndaky edebi baýragyna mynasyp boldy.

## ■ Moris Simaško kim?

Moris Simaško 1924-njy ýylyň 18-nji martynda Parižiň Kommuna Güni dünýä inendigi üçin Moris ady dakylýar.

Onuň kakasy mikrobiolog, biologiýa ylymlarynyň doktory Dawid Lazarewiç Şamisdır (1902-1972-nji ýyllarda Gazagystanda ýaşap geçen).

D.l.Şamis 1958-nji ýylda Alma-Atada Gazagystan SSR-niň korrespondent agzasy, Alma-Atada Gazagystan respublikasynyň mikrobiologiýa we wirusologiýa Institutynyň esaslandyryjy hem ilkinji direktorydyr. Şeýle hem ol Gazagystan respublikasynyň at gazanan ylmy işgäridir.

Moris Simaško öz Watan çagyryş boýunça harby gullugy Beýik Watançylyk urşy ýyllarynda Türkmenistanyň Mary şäherine golaý ýerleşen, sowet-eýran serhetýaka zastawasyn da gulluk edýär. Onuň edebiýata bolan islegi gijiräk ýüze çykýar. Haçan-da ýazyp başlandan soň deň-duşlary tarapyndan tutulýan "Simaško" lakamyny öz familiýasy hökmünde ulanyp başlaýar

Uruşdan soň 1946- njy ýylda Odessanyň pedagogik institutyny

tamamlaýar, 1950-nji ýylda Kirow adyndaky Gazak uniwersitetiniň žurnalistika fakultetiniň gaýybana bölümünde bilim alýar. 1950-nji ýylda BKP-nyň agzasy bolýar.

Mugallymçylyk institutyny tamamlandan soň Odessada, soňra Türkmenistanyň Mary şäherinde mugallym bolup işleýär. Žurnalistika bilimini ele alanyndan soň, "Туркменская искра" gazetiniň ýörite habarçysy, ondan soňam Habarlar Gullugynyň (ТАСС) "Советской культуры" ("Sowet medeniýeti") "Учительской газеты" ("Mugallymlar gazetini") gazetlerinde işleýär.

Alma-Atada "Жазушы" neşirýatynda we "Простор" žurnalynda-da işleýär.

Gazagystanyň Ýazyjylar birleşigine durup, Gazak PEN klubyna ýolbaşçylyk edýär.

Orta Aziýanyň türki halklary bolan türkmen, gazak, özbek, gyrgyz, uýgur halklarynyň umumy taryhyna degişli taryhy romanlary bilen meşhurlyk gazanan Moris Simaşko 1999-njy ýylda 75 ýaşynda Ýsraýyla gyzynyň ýanyna repatriirlenilýär. Şondan bir ýyl geçenden soň, ýagny 2000-nji ýylda Tel-Awiwde aradan çykýar we Netanina şäherinde jaýlanýar.

Moris Simaşkonyň ady ýaş ýazyjy-şahyrlarymyz üçin nätanyşam bolsa, ýaşuly ýazyjylarymyz ony gowy bilýändir. Gyrgyzlaryň Çingiz Aýtmatowy, türkmenleriň Rahym Esenowy, Seýitnyýaz Ataýewi, azerbaýjanlaryň Çingiz Abdyllyýewi ýaly eserlerini rus dilinde ýazan Moris Simaşkonyň taryhy eserleri türkmen okyjylary üçinem juda gymmatlydyr. Mysal üçin onuň "Mazdak" romany Sasanylar patyşalygy döwründe Eýrany we Orta Aziýany öz içine gurşap alan Mazdagyň halk gozgalaňy barada söz açýar. Sasanylaryň kömek soramagy esasynda bu ganly gozgalaňy basyp ýatyryp, asudalygy üpjün etmekde esasy rol oýnan bolsa Ak hunlar (Eftalitler – abdal türkmenleriniň ata-babalary) döwletidir. "Ýemşan" powesti hem gazak we türkmen halklarynyň ortalık buýsanjy, türkmenleriň gadymy gypjak taýpasyndan bolan we Müsürde hökümdarlyk eden Soltan Beýbars baradadyr. Onuň türkmen halkynyň taryhy bilen baglanyşykly ýene-de "Pyragynyň höwesi" we "Daşgaladaky waka", "Parfiýa balladasy" powestleri-de bardyr.

## ■ **Senariýalary:**

- 1). 1963: ''Daşgaladaky waka'' ("Случай в Даш-Кале");
- 2). 1973: ''Gara çägelikde'' ( "В чёрных песках");
- 3). 1984: "Bagtyndan jyda düşen Pyragy'' ("Фраги – разлученный со счастьем");
- 4). 1989: ''Soltan Beýbars'';
- 5). 1990: ''Gu-ga''.

## ■ **Romanlary:**

- 1). 1971: "Mazdak";
- 2). 1978: "Komissar Jangel'din"
- 3). 1979: "Искушение дабира";
- 4). 1982: "Jaň" ("Колокол");
- 5). 1988: "Semiramida" (bu roman Gazagystanyň PEN kluby tarapyndan Nobel edebiýat baýragyna hödürlenilýär)

## ■ **Powestleri:**

- 1). 1960: "Pyragynyň perýady" ("Искушение Фраги");
- 2). 1966: "Ýemşan" ("Емшан");
- 3). 1973: "Gara çägeliklerde" ("В чёрных песках");
- 4). 1989: "Soltan Beýbars"
- 5). 1989: "Gu-ga";
- 6). "Hajy Haýýamyň Parfiýa balladasy" (1966-njy ýylda çap edilen). Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň terjimehaly